

Tudor Octavian

Pictorul
Eugen Bratfanof

Dinasty Books Proeditură și Tipografie
2017

Masca - ulei pe pânză – 60/55cm

Pictorul Eugen Bratfanof

cu o prezentare de Tudor Oclavian

În 2004, am publicat, la PRO EDITURĂ ȘI TIPOGRAFIE, în format mai degrabă mediu, o primă prezentare a pictorului Eugen Bratfanof - text, repere critice și biografice și un panoramic de reproduceri color de cea mai bună condiție din opera de la acea dată a pictorului. Volumul de față preia în chip logic o parte însemnată din conținutul de referință al primului, însă în altă formulă editorială, mai generoasă, și cu un adaos de imagini – schițe, desene de sine stătătoare, picturi și fotografii – de natură a da un înțeles mai dinamic unei creații, îndrăznesc să afirm, fără seamăn în arta românească de azi. În totul, e vorba de o carte nouă, nu de o ediție revăzută și adăugită a celei dintâi, cu o confirmare în noile creații a majorității ideilor născând doar din cunoașterea de până la acea vreme a operei lui Bratfanof.

CE ARE DEOSEBIT PICTURA LUI EUGEN BRATFANOF

Orice pictură, care reține prin originalitate, obligă – nu numai publicul cu o consistentă cultură a imaginii, dar și pe acela cu o percepție a calității mai puțin exersată – la o definire rapidă a noutăților.

Și, totodată, la o evaluare a importanței lor.

Cu cât impactul imaginii e mai puternic, cu atât mai presat se simte privitorul să afle răspunsuri la o seamă de întrebări pe care, dacă nu le poate întotdeauna formula cu claritate, le trăiește adesea intens.

Arta are această virtute, că ne oferă soluții dublate de emoții la probleme de care nu suntem întotdeauna conștienți că ne preocupă.

Emoția este însă rareori un sfetnic bun. Iar admirația, care e un soi de dăruire necondiționată, și mai puțin. Tablourile lui Eugen Bratfanof produc un tip de admirație exaltată la categorii foarte diferite de public, din care cauză toate definițiile, încercate sub imperiul revelației, referă în primul rând la mijloace și destul de timid, rar ori inexact la fond.

După concert - ulei pe pânză – 80/45cm

Eugen Bratfanof e un pictor suprarealist, în accepția cea mai generoasă a termenului. Suprarealismul – ca și clasicismul, ca și romantismul, ca multe alte -isme care marchează istoria artei – e o stare a imaginarului, iar în circumstanțe culturale favorizante, și o reacție a epocii. Deformări ale realului extrem de sesizante și totuși în termenii credibilului, se cunosc de milenii.

Devieri maladive chiar de la realismul canonic al reprezentărilor faraonice sunt destule încă din vremea lui Echnaton și a erei Amarna. Putem fi, de asemenea, convinși că artiști cu darul divagației supra-realiste se nasc încă și după Dali. Întrucât manifestele epocii au insistat asupra unor dominante însemnate de morbid, de delir și de erotism, toate celelalte forme de suprarealism au fost socotite abateri de la normă. Și comentate, de aceea, cu distanță. E una dintre cele mai mari ciudățenii ale virusului suprarealist: el cenzurează mai aspru decât realismul, visările paralele. Altfel spus, și-a impus să ordoneze fantasmele, ceea ce-i mai mult decât un exces.

Concert pentru pian - ulei pe pânză - 135/215cm

Eugen Bratfanof e un suprarealist la fel de coerent ca oricare dintre maeștrii adjudecați de istorie. Dacă pictura sa ar fi circulat în Europa, e foarte probabil că ar fi considerată una dintre cele mai motivate reușite ale suprarealismului tandru, dacă nu chiar cea mai semnificativă tentativă de revigorare a unei metode prin extaz liric.

Cum se poate observa, nevoia îndreptățită de a-i da un nume artei lui Bratfanof e marcată de o seamă de nuanțări ce ar fi să-i diminueze înțelesul: regional, tentativă, circulație...

Ne vine greu să conchidem că ar putea să se întâmple și la Tulcea ceea ce istoria culturii ne-a învățat că se întâmplă numai în marile urbe ale picturii de inovație. Dacă însă privim mai atent configurația așa-numitei Școli de la Paris, remarcăm că, de fapt, toate marile idei ale suprarealismului s-au născut pe aiurea, iar Parisul doar le-a naturalizat și statuat. Dali e un suprarealist din Figueras, un târg care, în esență, nu-i altceva decât Tulcea lui Bratfanof. Iar dacă evocăm contribuția anului 1930 în România, la instituționalizarea mișcării suprarealiste, și îndrăznim să forțăm, pe tipic suprarealist, argumentația, nu ne e tocmai greu să înțelegem că, pentru Paris, Tulcea e un pol tot atât de îndepărtat – ori tot atât de apropiat – ca și Bucureștiul.

Tulcea lui Bratfanof e un oraș improbabil ca sursă de forță a suprarealismului, doar pentru bucureșteni. Și, pentru tulcenii, un demers în imposibil. Nu trebuie decât să înregistrăm obstinația cu care toți comentatorii locali și regionali ai imaginilor „gen Bratfanof” le-au raportat la „tradiția artistică” a zonei, ca să realizăm că, de la distanță, adevărurile se văd întotdeauna mai bine. Dacă e să insistăm asupra modului în care compozițiile sale, cu o apăsată

mistică a interferențelor, se integrează în „tradiția peisajului Deltai”, cel mai ușor ne e să spunem că aceste compoziții cu personaje n-au cum să fie peisaje, n-au fost niciodată „peisaje”, iar vederi din Deltă, în nici un chip. Aș zice chiar că la Tulcea – și în multe opinii de primprejur ori de mai departe, ce-au preluat toate agreabilele prejudecăți ale „culorii locale” – premisele unei atitudini suprarealiste față de evidențe aici trebuie găsite: în capacitatea minții de creator de a vedea una și de a exprima alta. Poți să te naști într-un loc și să trăiești întreaga viață în el, dar spiritualizește să te consumi separat, deosebit în toate privințele, ca un exilat pe vecie pe o insulă himerică.

Sunt convins că, atât prin instrucție, cât și prin cuprinderile minții sale, Eugen Bratfanof se simte artist european. Ne-o probează elaborarea fiecărui tablou al său. Dacă recurg cu insistență la termenul „elaborare”, e pentru că numărul pictorilor români din toate timpurile, care își regizează în toate amănunțimile tabloul, așa cum se proceda în veacurile de aur ale picturii, e foarte redus.

Nu există nici un alt pictor roman contemporan care să-și fi conceput profesiunea cu o asemenea stăruință științifică în compoziție. Bratfanof nu semnează peisaje, nature moarte, nuduri, interioare și portrete, ci numai compoziții cu personaje. Eugen Bratfanof a fost dintotdeauna un pictor român cu preocupări foarte complexe europene, mai aproape de evoluția imaginii din Renaștere până la Suprarealism, decât de aceea a picturii moderne naționale. E de prisos, de aceea, orice efort de integrare în context românesc a unei arte având genetic motivația și direcția unor integrări mai cuprinzătoare.

Suntem încă sub imperiul tezei oportuniste și comode că creația unui român trebuie să fie, în chip esențial, națională, pentru a putea fi și universală. Or, toată evoluția picturii europene susține, prin capodopere de intensă circulație, tendința absorbției universalului în național. Existând și o creație cu caracter regional și județean, de ce n-am stăruia atunci asupra necesității ca arta să fie, în chip esențial, județeană și abia apoi națională?

Cercetarea pe etape și vârfuri de formă a picturii lui Eugen Bratfanof e, de asemenea, inadecvată. Artă să are continuități de fond, care nu pot fi tulburate de nici o incidență a imediatului, a realității înconjurătoare. Pictura

lui Bratfanof nu e niciodată contemplație, imitație și reflectare. Ea este, dintr-un capăt în altul, lucru mental, producție a unei priviri spre interior. Alegoriile sunt vulnerabile când concurează literatura. Mijloacele alegoriilor lui Bratfanof – și e bine să amintim că toată pictura suprarrealistă e însemnată în mod fatal de condiția alegoriei – sunt controlate energic de desen.

Bratfanof e inspirat în desen și savant în relaționarea părților. Culoarea e subordonată unei nevoi permanente de a comunica prin căderi de cortină patetice. Toate imaginile lui Bratfanof sunt sfârșituri de act în piese cu un subiect infinit, fără început, fără punct final. Vizaviul lor cu

Mama - ulei pe pânză - 70/70cm